

УДК 336.02

О. В. Ролінський,

к. е. н., доцент, Уманський національний університет садівництва

ORCID ID: 0000-0002-0276-3218

Ю. В. Улянич,

к. е. н., доцент, Уманський національний університет садівництва

ORCID ID: 0000-0003-0279-1240

DOI: 10.32702/2306-6792.2021.16.45

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ДАНИХ ТА ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

O. Rolinsky,

PhD in Economics, Associate Professor, Uman national university of horticulture

Y. Ulyanich,

PhD in Economics, Associate Professor, Uman national university of horticulture

DATA VISUALIZATION AND FINANCIAL SECURITY IN THE INSURANCE MARKET OF UKRAINE

У статті досліджено поняття фінансової безпеки. Сутність фінансової безпеки страхового ринку проявляється в забезпеченні фінансової стійкої діяльності страхових компаній та недопущення настання загроз, які впливають на функціонування страхового ринку в конкретний період часу і з урахуванням динаміки його розвитку. Розглянуто спектр причин забезпечення фінансової безпеки страхового ринку. Виокремлено поширені інструменти візуалізації вітчизняних страхових компаній — відеоролики, фотографії, малюнки, QR-код, візуально наповнені мобільні додатки, Service рішення, інфографіка, мобільна аналітика.

Проаналізовано основні показники розвитку страхового ринку, що дають загальне уявлення про стан його фінансової безпеки загалом. Виокремлено стримуючі фактори розвитку страхового ринку України та дано рекомендації щодо вдосконалення стану його фінансової безпеки.

The article explores the concept of financial security. The essence of financial security of the insurance market is manifested in ensuring the financial sustainability of insurance companies and preventing the occurrence of threats that affect the functioning of the insurance market in this period of time and taking into account the dynamics of its development. The range of reasons for ensuring the financial security of the insurance market is considered:

— without the effective functioning of the insurance market it is impossible to create an effective system of protection of citizens, entrepreneurs, businesses, the state and support the social stability of society;

— insurance market — should be a significant source of long-term investment in the economy;

— the need for further development of the insurance market due to the fact that the funds accumulated by it can become a source of funding for the budget;

— the insurance system makes it possible to reduce the burden on the state budget in terms of compensation for unforeseen losses of natural and man-made nature;

— through the system of compulsory insurance it is possible to solve certain problems of social security due to the transfer of state social benefits from the budget to insurance benefits;

— the insurance industry can and should be used as an effective tool for pension reform

Common tools for visualization of domestic insurance companies — videos, photos, drawings, QR code, visually filled mobile applications, Service solutions, infographics, mobile analytics.

The definition of visualization in insurance as a powerful tool of the insurer and the direction of a strong influence on the thinking of a potential insured.

The main indicators of the insurance market development are analyzed, which give a general idea of the state of its financial security in general. Most of them showed a lag behind the normative values, which in turn indicates the low financial capital intensity and the existence of restraining factors in the development of the insurance market of Ukraine.

Such factors include the lack of visualization and clarity of data of domestic insurance companies, in contrast to insurers operating in the European Union. It is due to visualization tools that insurance companies in Ukraine can achieve the following effects:

1. Reducing the company's costs, increasing sales through retrospective analysis and identifying points of inefficiency.
2. The presence of visual and interactive visualization of data in the form of a dashboard.
3. Prompt retrieval of data and constant access to reports from any device.
4. Ability to predict the financial model of the company and analyze "What if?".

Ключові слова: візуалізація даних, аналітика, страховий ринок, фінансова безпека, страховик, страхувальник, інструменти.

Key words: data visualization, analytics, insurance market, financial security, insurer, insured, tools.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасний етап розвитку економіки України є непростим для страхових компаній України, що в свою чергу створює потребу в ефективному управлінні, прогнозуванні, використанні новітніх методів і інструментів обробки даних (візуалізація даних), формуванні стійких конкурентних переваг, створенні інструментів швидкого реагування на динамічні зміни зовнішнього середовища. Головним критерієм ефективного функціонування страхового ринку є фінансова надійність його учасників — страховиків, а оцінювання рівня фінансової безпеки страхових компаній і використання важелів її забезпечення є одним з найважливіших завдань, виконуваних задля їх тривалої життєдіяльності та стабільного функціонування.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання фінансової безпеки страхового ринку та страхових компаній зокрема висвітлені у працях О. Барановського, А. Боженко, О. Гаманкової, М. Єрмошенко, О. Жабинець, Ю. Панкова, С. Сокол та ін.

Теоретичні питання освоєння і використання інструментів візуалізації розкрито в працях: Л. Білоусова, Л. Білявська, Л. Бутенко, О. Ігнатович, М. Синиця, М. Цимбалюк, В. Швирка, С. Шушкевич, Н. Якотюк та ін.

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ

Теоретико-методологічною основою проведеного дослідження є напрацювання вітчизняних і зарубіжних науковців, практиків у сфері фінансової безпеки та візуалізації даних. У процесі дослідження використовувались загальнотеоретичні методи. Під час дослідження теоретичних аспектів фінансової безпеки страхових компаній використано системний метод. Під час дослідження найдоступніших інструментів та способів візуалізації страхових компаній України використано метод аналізу.

За допомогою абстрактно-логічного методу — обґрунтовано і зроблено висновки та пропозиції стосовно розвитку фінансової безпеки та візуалізації даних на страховому ринку України.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження стану фінансової безпеки страхового ринку України та розгляд основних інструментів візуалізації, що використовують вітчизняні страхові компанії.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Розвинуті країни світу мають стабільно налагоджений страховий бізнес, який є фінансово вигідним як для страховика, так і для страхувальника. Рівень рентабельності в цій галузі значно вище середнього по економіці. Тому в останні роки спостерігається процес швидкого освоєння страхового горизонту. Для країн Західної Європи, США, Канади, Японії та багатьох інших держав є закономірним, що 85—95% об'єктів є застрахованими [1, с. 253]. На протигагу ситуації на українському страховому ринку страхувальники (сім'ї) розвинутих країн мають декілька страхових полісів, що покривають ризики зі страхування майна, автотранспорту, медичного страхування, а інвестори, які хочуть вкласти кошти в новий проєкт, передусім думають про захист їх на випадок різноманітних ризиків.

Український страховий ринок перебуває на етапі становлення і трансформації в напрямі формування досконалого та фінансово стійкого страхового ринку. Саме страхові компанії мають відіграти суттєву роль в акумулюванні вільних коштів, проведенні активної інвестиційної політики. Для виконання цих завдань необхідно, передусім, забезпечити належний рівень фінансової безпеки вітчизняного страхового ринку.

Виділяють такий спектр причин забезпечення фінансової безпеки страхового ринку:

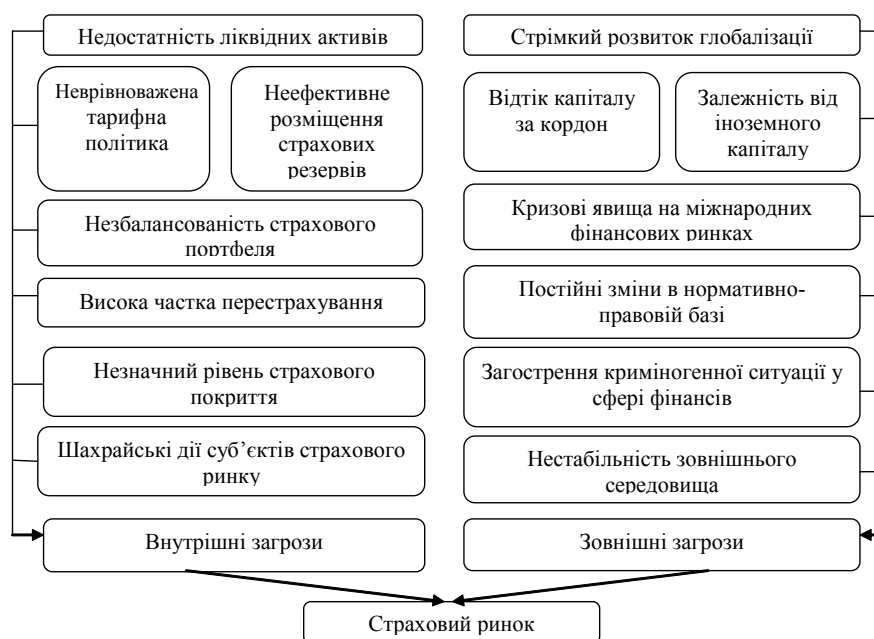

Рис. 1. Загрози фінансовій безпеці страхового ринку України

— без ефективного функціонування страхового ринку неможливим є створення дієвої системи захисту громадян, підприємців, господарюючих суб'єктів, держави і підтримки соціальної стабільності суспільства;

— страховий ринок — має бути вагомим джерелом довгострокових інвестицій в економіку країни;

— необхідність подальшого розвитку страхового ринку обумовлено тим, що акумульовані ним кошти можуть стати джерелом фінансування бюджету;

— система страхування дає можливість зменшення навантаження на державний бюджет у частині відшкодування непередбачених збитків природно-техногенного характеру;

— через систему обов'язкового страхування можливе вирішення окремих проблем соціального забезпечення завдяки перенесенню державних соціальних виплат з коштів бюджету на страхові виплати;

— страхова галузь може і повинна використовуватися як ефективний інструмент пенсійної реформи [2].

Головним критерієм оцінки ефективності діяльності страхових компаній, регулюючих державних органів у процесі формування та становлення страхового ринку країни є стан його безпеки.

Так, Барановський О.І., Говорушко Т.А. вважають під фінансовою безпекою ринку страхових послуг загалом і конкретної страхової організації зокрема — такий рівень забезпеченості страхових компаній фінансовими ре-

сурсами, який дав би змогу їм у разі потреби відшкодувати обумовлені в договорах страхування збитки їх клієнтів і забезпечити ефективне функціонування [3].

Бабець І.Г., Жабинець О.Й. під безпекою страхового ринку вбачають такий стан системи страхування, який забезпечує формування стійкого попиту на страхові послуги, фінансову надійність страхових організацій та гарантованість ними виплат за укладеними договорами страхування.

Єрмошенко А. розглядає фінансову безпеку страховика як стан його фінансів, що характеризується збалансованістю системи фінансових показників та інструментів, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, дає можливість їй своєчасно та у повному обсязі брати на себе зобов'язання, а також забезпечує ефективний розвиток страхової компанії [4].

Більшість дослідників відзначає, що сутність фінансової безпеки страхового ринку проявляється в забезпеченні фінансової стійкої діяльності страхових компаній та недопущення настання загроз, які впливають на функціонування страхового ринку в конкретний період часу і з урахуванням динаміки його розвитку.

Загрози фінансовій безпеці страхового ринку, залежно від джерел їх виникнення, поділяють на внутрішні та зовнішні. У більшості випадків внутрішні загрози на страховому ринку виникають унаслідок неефективного фінансового менеджменту в межах страхових компаній, зокрема неврівноваженої тарифної політики та незбалансованого розміщення страхових резервів за напрямками та строками (рис. 1).

Рис. 2. Інструменти візуалізації

Отже, під безпекою страхової компанії розуміємо — комплекс взаємопов'язаних індикаторів, які визначають стан функціонування, результативність діяльності і перспективи розвитку страхової компанії загалом.

Крім того, варто згадати і про фінансову безпеку страхувальників, посередників, окремих сегментів страхового ринку і конкретних страхових операцій, послуг і продуктів. Очевидно, що питання безпеки страхового ринку, а відповідно і будь-якої страхової компанії, є багатограним і потребує комплексного підходу.

Інформаційно-технічні зміни на страховому ринку до 2020 р. були максимально зведені до тренд-орієнтирів й експериментів, а ризики обговорювались у контексті застосування технологій. Нині контроль ризиків у страховій індустрії — це стратегічний базис подальшого розвитку.

За оцінками Gartner, у рамках навіть часткової цифровізації найближчі кілька років страховий бізнес буде "впливати" на п'яти китах: скорочення витрат, цифрове масштабуван-

ня (візуалізація для прозорості), онлайн-зростання, е-комерція та організаційні зміни.

Саме візуалізація дає змогу створювати цифрові моделі кожного з підключених об'єктів для отримання прозорого уявлення щодо кожного поточного операційного процесу. Так простіше візуалізувати ризики, планувати витрати та управляти ресурсами. На думку страхових експертів, з інтенсивним впровадженням і використанням інструментів візуалізації страхові компанії зможуть підвищити свою ефективність на 10% [5].

Нині в своїй діяльності вітчизняні страхові компанії схильються до використання наступних простих інструментів візуалізації (рис. 2).

Отже, візуалізація в страхуванні — потужний інструмент праці страховика та напрям сильного впливу на мислення потенційного страхувальника. Тому некоректне, неправильне її оформлення може заплутати користувача [6].

Щоб орієнтуватись у сфері страхування варто розглянути основні показники розвитку страхового ринку, що дають загальне уявлення про стан його фінансової безпеки загалом.

Кількість страхових компаній у 2020 р. становила 208, з яких 20 страхових компаній зі страхування життя (СК "Life") та 188 страхових компаній, що здійснювали інші види страхування (СК "non-Life"). У 2020 р. кількість страхових компаній зменшилась на 73 одиниці порівняно з 2018 р. (табл. 1).

Скорочення кількості страховиків відбулось насамперед — через добровільну відмову від ліцензій та вихід з ринку за власною ініціативою.

У 2020 р. та на початку 2021 р. фінансовий стан низки страховиків продовжував погіршуватися. У березні регулятор (НБУ) склав 46 актів про порушення страховиками нормативів і сім актів — через неподання компаніями звітності. До низки компаній було застосовано заходи впливу. 20 компаній Нацбанк зобов'язав усунути порушення. Ще 17 компаніям тимчасово зупинив ліцензії, з них семи — за неподання звітності, 10 — за порушення нормативів.

Структура страхових премій протягом останніх років залишається відносно сталою. Переважну частку формує автострахування (КАСКО та ОСЦПВ) — 36%. Премії зі страхування життя, добровільного медичного страхування та страхування від нещасних випадків становлять у загальному обсязі 28%. Значні обсяги премій зібрано також за страхування майна та вогневих ризиків, фінансових ризиків.

Статутні фонди більшості українських страхових компаній залишаються невеликими. Це свідчить про низьку конкурентоспроможність страховиків, оскільки, за експертними оцінками, для успішної конкуренції на світовому страховому ринку статутний фонд має становити близько 50 млн дол. США. Такого статутного фонду не має жодна українська страхова компанія, що обмежує їх здатність приймати на страхування великі ризики (чого потребує сьогодні Україна). Низька місткість страхового ринку щодо прийняття ризиків не сприяє використанню страхування як механізму фінансування ризиків та інструменту страхового захисту держави [8, с. 236]. Основні показники страхового ринку України представлені в таблиці 2.

Як видно з таблиці, страховий ринок України характеризувався збільшенням обсягу загальних страхових платежів (на 9569,4 млн грн) та певним збільшенням страхових виплат (на 3801,5 млн грн).

Стосовно рівня страхових виплат, який являє собою відношення страхових виплат до

Таблиця 1. Кількість страхових компаній

Кількість страхових компаній	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Загальна кількість	281	233	208
в т.ч. СК "non-Life"	251	210	188
в т.ч. СК "Life"	30	23	20

Джерело: [7].

Таблиця 2. Основні показники страхового ринку України, млн грн

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Валові страхові премії всього	43 431,8	49 367,5	53 001,2
Валові страхові виплати	10536,8	12863,4	14 338,3
Сплачені страхові премії перестраховикам нерезидентам	10 600,1	2 997,5 м	3 298,2
Обсяг сформованих страхових резервів	22864,4	26975,6	29558,8

Таблиця 3. Рівень страхових виплат в Україні

Період	Рівень страхових виплат, %	Нормативне значення, %
2018 р.	35,4	Не менше 20 %
2019 р.	36,1	
2020 р.	35,5	

Таблиця 4. Показник проникнення страхування в Україні

Період	Показник проникнення страхування, %	Нормативне значення, %
2018 р.	1,2	8-12
2019 р.	1,5	
2020 р.	1,2	

Джерело: [9].

Таблиця 5. Щільність страхування в Україні

Період	Показник щільності страхування, дол. США	Нормативне значення, дол. США
2018 р.	76,2	Не менше 140
2019 р.	77,4	
2020 р.	76,0	

страхових премій і показує, як часто страхові компанії здійснюють страхові виплати за страховими договорами, то цей показник в Україні становив 35,5% в 2020 р. (табл. 3).

За досліджуваний період рівень страхових виплат в Україні перевищував мінімальне нормативне значення. Так, у 2018 р. він становив 35,4%, а у 2020 р. 35,5%. У високорозвинених країнах цей показник набагато вищий за норму та показує, що страхові компанії розраховуються з клієнтами за своїми зобов'язаннями. Загалом про рівень розвитку страхування і відповідно використання його як механізму фінансування ризиків та інструменту страхового захисту держави свідчить показник проникнення страхування, тобто відсоток зібраних страхових премій у ВВП країни (табл. 4).

Таблиця 6. Частка довгострокового страхування в Україні

Період	Частка довгострокового страхування, %	Нормативне значення, %
2018 р.	7,49	30
2019 р.	6,91	
2020 р.	5,93	

Отже, частка страхових премій по відношенню до ВВП у 2018 р. та 2020 р. становила 1,2 %, що на 0,3 п.п. менше порівняно з 2019 р. Загалом значення показника рівня проникнення страхування в Україні є низьким.

Так, до прикладу, у Фінляндії, Великобританії, Франції, Швейцарії рівень проникнення страхування є найвищим і знаходиться на рівні близько 9—11% ВВП. У Швеції, Німеччині, Австрії, Іспанії рівень проникнення страхування становить 4—7% ВВП.

У Чехії, Польщі, Угорщині, Болгарії найнижчий показник проникнення страхування, що не перевищує 3% [10].

Паралельно з аналізом рівня проникнення страхування варто дослідити і показник щільності страхування в Україні, що також свідчить про рівень фінансової безпеки страхового ринку. Такий показник відображає ступінь поширеності страхових послуг і розраховується як кількість страхових премій на 1 особу (табл. 5).

Страхові експерти вважають нормальною ситуацією на страховому ринку, якщо показник щільності страхування становить 140 дол. США і більше. В Україні (табл. 5) показник щільності страхування становить менше ніж 140 дол. США, це свідчить про те, що страхування належним чином не використовується як механізм фінансування ризиків та інструмент страхового захисту держави.

На території Європейського Союзу в розрахунку на одну особу на страхування витрачається 2025 євро на рік, основною складовою цієї суми є страхові премії зі страхування життя.

Отже, український страховий ринок пасе задніх по щільності страхування навіть порівняно з країнами де одні з найнищих показників щільності у світі: Румунія (97 євро на особу), Латвія (112 євро), Болгарія (138 євро) [11].

Далі раціонально розглянути частку довгострокового страхування в загальній сумі страхових премій, що дасть змогу проаналізувати рівень виконання соціальної та інвестиційної функцій та стан фінансової безпеки страхового ринку України загалом (табл. 6).

За досліджуваний період частка довгострокового страхування (страхування життя) в за-

гальному обсязі зібраних страхових премій зменшилась на 1,56 в.п. Знову ж таки, порівнюючи стан довгострокового страхування в Україні з європейськими країнами, існує суттєва різниця в структурі страхового ринку за співвідношенням страхування життя та загальноризиковими видами страхування.

Населення європейських країн використовують страхування життя як спосіб накопичення коштів. Крім того, вища частка премій зі страхування життя у цих країнах пов'язана з високим рівнем життя населення (наприклад, у Швеції — 82,6%, у Фінляндії — 81,7%, в Італії — 78,2%) [12].

Розглянувши основні показники фінансової безпеки страхового ринку України, варто зазначити, що більшість із них демонстрували відставання від нормативних значень, що в свою чергу вказує на низьку фінансову капіталоемність та існування стримуючих факторів розвитку страхового ринку України. До таких факторів варто віднести відсутність візуалізації і наочності даних вітчизняних страхових компаній, на противагу страховикам, які діють на території Європейського Союзу. Саме за рахунок інструментів візуалізації страхові компанії України можуть досягнути таких ефектів:

1. Скорочення витрат компанії, зростання продажів за рахунок ретроспективного аналізу і виявлення точок неефективності.
2. Наявність наочної і інтерактивної візуалізації даних у вигляді дашборда.
3. Оперативне отримання даних і постійний доступ до звітів з будь-якого пристрою.
4. Можливість прогнозування фінансової моделі компанії і проведення аналізу "Що якщо?".

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Отже, страхування як нагальна необхідність нашим суспільством ще не визнана. Воно поки що не стало важливим фінансовим інструментом регулювання національної економіки. Страховий ринок в Україні все ще не відіграє належної ролі в забезпеченні страхового захисту суб'єктів господарювання.

Головними завданнями забезпечення формування повноцінного страхового ринку в Україні є: розробка та реалізація дієвої державної політики у сфері страхування, приведення чинного законодавства у відповідність до вимог ЄС; забезпечення умов для розвитку конкуренції, навчання представників страхових

компаній прийомам та інструментам візуалізації даних; вдосконалення державного страхового нагляду.

Література:

1. Волосович С.В. Детермінанти страхування фінансових ризиків суб'єктів господарювання в Україні. Взаємодія банків та інших фінансових установ з підприємствами: теорія, методика і практична реальність: монографія / за заг. ред. А.І. Катан та Н.І. Демчук. Дніпро: Пороги, 2018. 460с.

2. Заволока Ю.М., Єфременко А.Г., Малащенко Ю.А. Особливості функціонування страхового ринку України в умовах сучасної цифрової трансформації. Економіка та держава. № 6. 2020. С. 102—106.

3. Говорущко Т.А. Страхові послуги: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 376 с.

4. Бабець І.Г., Жабинець О.Й. Інтегральна оцінка безпеки страхового ринку України. Бізнес Інформ. 2015. № 2. С. 223—225.

5. 5 сновних цифрових тенденцій бізнес-трансформації на кризовий 2021. URL: <https://www.erpavda.com.ua/news/2020/09/9/664888/> (дата звернення: 01.08.2021 р.).

6. Улянич Ю.В., Бутко Н.В. Візуалізація процесів страхування. Гармонійний розвиток економіки України в умовах трансформаційних перетворень: колективна монографія / Під ред. д. е. н., професора О.О. Непочатенко. Умань. Видавець "Сочінський М.М.". 2021. С. 79—86.

7. Навороцький Д.А. Формування страхового ринку України: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук / Інститут економічного прогнозування НАНУ. К., 2005. 16 с.

8. На ринку України зменшилась кількість страхових компаній — НБУ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3254365-na-rinku-ukraini-zmensilas-kilkist-strahovih-kompanij-nbu.html> (дата звернення: 03.08.2021 р.).

9. Приказюк Н.В. Страхування як механізм фінансування ризиків та інструмент страхового захисту держави. Теоретичні та прикладні питання економіки: зб. наук. праць. 2014. Вип. 1 (28, т. 2). С. 236—247.

10. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.dfp.gov.ua/734.html> (дата звернення: 29.07.2021 р.).

11. Пахненко О.М., Семенов А.Ю., Мілютіна М.О. Страховий ринок України та країн ЄС: порівняльний аналіз. Економіка та суспільство: електронне фахове видання. Вип. № 12. 2017. С. 612—617.

12. Офіційний сайт Фориншурер страхування. URL: <http://forinsurer.com>. (дата звернення: 01.08.2021 р.).

References:

1. Volosovich, S.V. (2018), Determinants of insurance of financial risks of business entities in Ukraine. [Interaction of banks and other financial institutions with enterprises: theory, methods and practical reality: a monograph], Publisher "Porohy", Dnipro, Ukraine.

2. Zavaloka, Y.M. Efremenko, A.G. and Malashenko, Y.A. (2020), "Features of functioning of the insurance market of Ukraine in the conditions of modern digital transformation", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 6, pp. 102—106.

3. Govorushko, T.A. (2011), *Strahovi poslygu* [Insurance services], Center for Educational Literature, Kyiv, Ukraine.

4. Babets, I.G. and Zhabinets, O.Y. (2015), "Integrated security assessment of the insurance market of Ukraine", *Businessinform*, vol. 2. pp. 223—255.

5. Althoughda (2021), "5 main digital trends of business transformation for the crisis of 2021", available at: <https://www.althoughda.com.ua/news/2020/09/9/664888/> (Accessed 1 August 2021).

6. Ulyanich, Yu.V. and Butko, N.V. (2021), Visualization of insurance processes. [Harmonious development of the economy of Ukraine in terms of transformational transformations: a collective monograph], Publisher "Sochinsky M.M.", Uman, Ukraine.

7. Navorotsky, D.A. (2005), "Formation of the insurance market of Ukraine", Ph.D. Thesis, Institute of Economic Forecasting of NASU of Kyiv, Ukraine.

8. Ukrinform (2021), "The number of insurance companies on the Ukrainian market has decreased — NBU", available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3254365-na-rinku-ukraini-zmensilas-kilkist-strahovih-kompanij-nbu.html> (Accessed 8 August 2021).

9. Prikazyuk, N.V. (2014), "Insurance as a mechanism for financing risks and an instrument of state insurance protection", *Theoretical and applied issues of economics*, vol. 1 (28, v. 2), pp. 236—247.

10. Dfp.gov.ua (2021), "State Statistics Committee of Ukraine", available at: <http://www.dfp.gov.ua/734.html> (Accessed 29 July 2021).

11. Pakhnenko, O.M. Semenog, A.Yu. and Milyutina, M.O. (2017), "Insurance market of Ukraine and EU countries: comparative analysis", *Economy and society: electronic professional publication*, vol. 12, pp. 612—617.

12. Forinsurer (2021), available at: <http://forinsurer.com>. (Accessed 1 August 2021).

Стаття надійшла до редакції 13.08.2021 р.